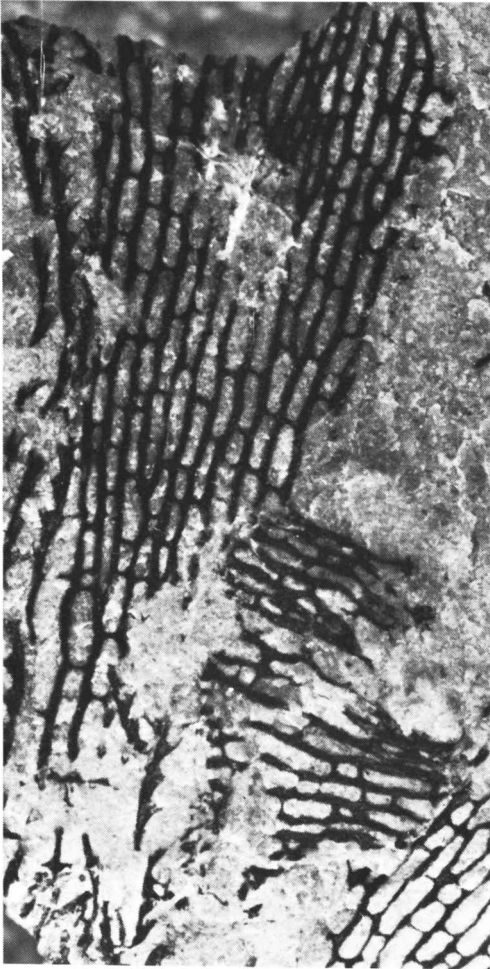

Grondboor en Hamer	1	1980	pag. 34 - 35	2 afb.	Oldenzaal februari 1980
-----------------------	---	------	-----------------	--------	----------------------------

Een bijzonder type graptoliet uit noordelijke kalkzwerfstenen

H. Huisman

Uit elke zwerfsteengroep zijn wel een paar voorbeelden aan te geven die opmerkelijk genoeg zijn om even bij stil te staan. De fossielen uit onze noordelijke kalkstenen vormen hier dan ook geen uitzondering op. Twee van deze vondsten staan hierboven afgebeeld.

Het zijn zogenaamde dendroïde graptolieten; kolonievormende organismen die een soort skelet vormden dat uit chitine opgebouwd was.

Heel toepasselijke overigens, deze naam, als we weten dat 'dendroïd' een gebruikelijke signatuur is om boomvormig ontwikkelde typen aan te duiden (gr. dendros = boom). Het is niet moeilijk vast te stellen dat het rechter exemplaar hier heel aardig aan beantwoordt. Maar netvormige typen, zoals het linker exemplaar vallen er ook onder.

Zeldzame gasten zijn het, deze dendroïde graptolieten. Het aantal gevonden zwerfstenen in Nederland kan waarschijnlijk op de vingers van één hand geteld worden. Ze worden meestal sterk fragmentarisch, zoals het linker exemplaar wel laat zien, in midden-ordovicische kalkstenen uit het baltisch gebied aangetroffen. Het benoemen van dergelijke zwerfsteenfossielen is haast onbegonnen werk. Typen als het linker exemplaar worden wel 'Dictyonema' genoemd, maar meer dan een verzamelnaam is het niet.

De rechter graptolietenkolonie, welke nagenoeg helemaal gaaf te voorschijn is gekomen, moet het tot dusver helemaal zonder naam stellen. Erg is dit trouwens niet. De schoonheid van dit lang voorbijge leven komt uit deze fossiele overblijfselen zelf; een naam doet daar niet zo veel aan toe.

Beide zwerfstenen zijn afkomstig uit bouwputten op het terrein van het Biologisch Centrum te Haren. Vergroting linker exemplaar : 5 x. Het rechter exemplaar : 3,8 x Koll. H. Huisman - Lieveren.

Grondboor en Hamer	1	1980	pag. 35 - 36		Oldenzaal februari 1980
-----------------------	---	------	-----------------	--	----------------------------

Enige bijzondere mineralen in zwerfstenen

J. Koolhaas

Hoewel zwerfstenen in principe voor 100% uit mineralen bestaan, zijn zij voor de mineralenverzamelaar pur sang vaak weinig interessant vanwege het feit dat de meeste mineralen er in een onduidelijke, vergroeide of massieve vorm in voorkomen. Anders gezegd, de mineralen vertonen zich vrijwel nooit in hun ideale kristalvorm die de esthetische eisen van de liefhebber kan bevredigen.

Dat op deze regel uitzonderingen bestaan tonen de vondsten aan die van tijd tot tijd in zwerfstenen worden gedaan.

Zo werd onlangs in Groningen een kalksteen gevonden van vermoedelijk ordovicische ouderdom. Bij doorslaan bleken zich in het gesteente, in plaats van de verwachte fossielen, enkele metaalglanzende kristallen te bevinden. Het soortelijk gewicht kon niet worden vastgesteld, omdat zij zich in massief gesteente bevonden, maar hardheid, glans, kubische vorm en loodgrijze kleur wezen onmiskenbaar uit dat we hier te doen hadden met galeniet of loodglans.

Niet lang na de bovenvermelde vondst werd in een zandzuigerij bij Schoonlo in Drenthe een stuk Jura kleischalie gevonden met sporefossielen, waarvan de opvulling voor een deel blijkt te bestaan uit een hard glanzend bruin mineraal. Hardheid, glans en kristalvorm maken het waarschijnlijk dat het in dit geval om sfaleriet of zinkblende gaat.

Het is bekend, dat sfaleriet evenals pyriet kan ontstaan in sediment dat zich heeft